СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 226. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 29. вересня, 1922. VOL. XXX. No. 226. Jersey City, N. J., Friday, September 29, 1922. THREE CENTS

АМЕРИКА ВИСИЛАЄ КОРАБЛІ ДО ЦАРГОРОДУ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Американський уряд приказав дванайцятьом военним кораблям зміцнити фльоту адмірала Бристола, американського комішенера в Константинополи.

Там покищо було вісім американських военних кораблів. З виїздом висланих тепер кораблів число американських кораблів на Дарданелях зросте до 20. Се все кораблі типу контра-торпедовців („дістроерс"). Кромі них стоїть там на котвиці ще перевозовий военний корабель „Скорпіон".

Всі кораблі мають завдачу оберігати інтереси Злучених Держав на Близькому Сході. Дванайцять нових кораблів має виїхати сейчас з американського порту Норфовк.

ВУГЛЕВА КОМІСІЯ ПРИКАЗУЄ ВЛАСТИТЕЛЯМ КОПАЛЕНЬ ПОДАВАТИ ЦІНИ ВУГЛЯ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Спенс, голова федеральної комісії для розділу топлива, приказав усім властителям копалень представляти комісії ціни на мягке вугле.

Звіти з ціни мають бути предкладані кождого дня. Мають вони також подавати скількість вугля, добутого попереднього дня; імена фірми та осіб, котрим вугле має бути вислане; скількість вугля, яку висилається поодиноким замовцям; ціну чи ціни кождої висилки; призначеннє кождого ладунку.

Се зарядженнє має на цїли завести справедливе розділюваннє припасів вугілля.

КОМПАНІЯ НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ З МАЙНЕРАМИ

НЮ ЙОРК, 27. вересня. — Предсідатель вуглевого підприємства „Бервин-Гвайт Ковл Ко.", котре достарчає майже все вугля, якого уживають нюйорські підземні зелізниці, не захотів говорити з представниками своїх майнерів, які домагалися конференції в справі умов праці.

СЕНАТОР ЗАКИДАЄ ПІДСТУП ТОРГОВЦЯМ ОДЕЖІ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Сенатор Смут з Юти видав нині публичну заяву та осторогу проти торговців одежі, котрі, як він каже, мають вести агітацію за сейчасовим купованнєм одежі на тій основі, що буцімто ціна на одіж незадовго підскочить наслідком ухваленої конгресом високої тарифи.

Смут каже, що агітація фабрикантів одежі є чиста видумка, бо на його думку високі мита на заграничну одіж повинниби обнижити ціни на одіж в Америці.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖАТИ СВОБОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІТИЙ

НЮ ЙОРК, 27. вересня. — В шкільній раді нюйорського стейту виринула думка обмежити свободу шкільної дітвори до організації товариств.

Шкільна рада мала дістати зажалення від цілого ряду вчителів, котрі нарікають, що товариства учеників та учениць висших шкіл є недемократичні та являються справдішними ворогами дисципліни (карности).

ВЕЛИКИЙ ЗРІСТ ПРИХОДІВ ДЕРЖАВИ ЗІ ЗАГРАНИЧНИХ МИТ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Митовий уряд подає, що наслідком ухваленого недавно в конгресі митового закона приходи американського уряду з мита на заграничні твори значно побільшилися. Зараз першого дня приходи мали підскочити о півтора міліона долярів.

ПЛЯНУЮТЬ ЗАПЛАТИТИ АМЕРИЦІ ЗА АРМІЮ НАД РЕНОМ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Секретар стейту Гюз виробив уже плян, як заплатити Злученим Державам за удержаннє американської армії над Реном.

Після сього пляну Злучені Держави малиби дістати від Німеччини заплату в виді німецьких фарб, за які досі американські купці платили готівкою.

ПРОСЯТЬ УРЯД О БІЛЬШЕ ШПИТАЛІВ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — В президента Гардинґа зявилася депутація „Американського Леґіону" та предложила йому просьбу до уряду, в котрій проситься о більше шпиталів для лічення умово хорих ветеранів великої війни.

АҐІТАЦІЯ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ ДЕРЖАВ

НЮ ЙОРК, 27. вересня. — Промовляючи на отвореню Колумбійського Університету, його президент Батлер висказався, що теперішне межинародне положеннє вимагає скликання межинародної конференції для обговорення виключно економічних питань.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК ПІДІРВАВ ПРИХОДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

НЮ ЙОРК, 27. вересня. — Подані на біржах розрахунки з приходів зелізниць за місяць серпень показують, що всі зелізниці, на котрих були страйки робітників, потратили великі суми підчас страйків.

ЗРІСТ ОБУРЕННЯ НАРОДА НА ПРОГИБІЦІЮ

НЮ ЙОРК, 27. вересня. — Директорка жіночого комітету для боротьби проти прогибіції, котра обїздила нюйорський стейт, щоби переконатися про настрій населення в справі прогибіційного закона, заявляє, що вона стрічалася всюди з неукритою ворожнечою народа до прогибіції.

СТАРАЮТЬСЯ ЗАСТАВИТИ БАХМАТЄВА СВІДЧИТИ

ВАШІНГТОН, 26. вересня. — Сенатор Бора з Айдаго, довідавшися, що Борис Бахметєв, бувший представник уряд Керенського в Злучених Державах, думає назад вернути до Америки, заявив, що, як се справді наступить, він буде старатися покликати Бахметєва на свідоцтво перед сенатовим комітетом праці. Хоче він питатися Бахметєва про те, як він видавав гроші, одержані від американського уряду.

СЛІДСТВО ПРОТИ ВОЕННИХ ОБМАНЬСТВ

ВАШІНГТОН, 26. вересня. — Нині розпущено велику лаву присяжних суддів, що мала за обовязок обжаловувати людий, які допускалися военних обманств. Ся лава обжалована тринайцять осіб.

ВІДКРИЛИ ГОРАЛЬНЮ ЧЕРЕЗ ПОЖАР В МАСАРНИ.

В одній бучерни в Бейоні, Ню Джерзі, котрої властителем є Карло Вернік, повстав оногді пожар. Підчас пожару поліція відкрила поза домом аж дві машини до роблення горівки. Поліція сейчас арештувала властителя дому, котрий оправдується, що вживав машин до вибору горівки для виключно домового вжитку. Одна з машин має містоти 75 гальонів.

СТРІЧАЛИ ЛЕДОВІ ГОРИ.

Капітан корабля „Оропеса", що приїхав в понеділок з Гамбурга до Ню Йорку, каже, що пароxід стрінув по дорозі величезну ледову гору. Межи годиною 1. в ночи та 6. рано у второк корабель находився всего на 90 стіп від ледової гори, котра мала 90 стіп високости та 600 стіп довгости.

Капітан „Оропеси" довідався був вперше про ледову гору з бездротної телеґрафічної вістки корабля „Ля Франс". З огляду на те, що вістка була не зовсім ясна, капітан „Оропеси" просив корабель „Ля Франс" повторити свою депешу та подати докладне положеннє ледової гори. Тут однак показалося, що від „Ля Франс" не можна було дістати відповіди, і „Оропеса" мусіла телеґрафувати аж до бездротної стациї в Канаді та просити подати собі докладне положеннє ледової гори. Коли канадійська стаці відтелеграфувала, капітан „Оропеси" побачив, що гора мусить находитися десь по дорозі, його корабля. Він сейчас приказав завернути корабель на полудне щоби не натрафити на лід, про котрий він не знав, як за далеко він міг заплисти від часу, як його в перше побачила „Ля Франс". На його приказ корабель посувався осторожно вперед. Коли опівночи у вівторок воздух коло корабля нагло постуденів. Проби температури морської води показали також, що вода дуже зимна. Се все були знаки, що корабель находиться в безпосереднім сусідстві ледової гори. Справді в годину опісля корабельна сторожа могла вже бачити ледову гору, яка несподівано зявилася близче до корабля, як сього капітан сподівався. З великою осторожністю „Оропеса" виминула ледову гору та сейчас розтелеграфувала всім кораблям на морю, щоби стереглися ледової гори, котра в великою скористю посувається на полудне.

ПРЕЗИДЕНТ ОБМЕЖАЄ ПОЛЮВАННЯ ЗА ПАЧКАРАМИ ГОРІВКИ

ВАШІНГТОН, 26. вересня. — Президент Гардинґ видав нині приказ Федеральним агентам прогибіції, щоби вони не важилися переступати три-милевої границі підчас своїх пошукувань за пачкарями горівки на морю.

Зарядженнє, як догадуються, було викликано побоювання ріжних межи державних клопотів.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ УПАДОК.

В домі одного російського іміґранта на Бейнбридж стріт в Брукліні погибла 4-літна дитина, котра упала з мешкання родичів на четвертім поверсі на цементоване подвіря. Хлопчина розбив собі голову та помер в дорозі до шпиталю.

ХЛОПЕЦЬ ТА СОБАКА.

Балтиморська поліція відкрила одної ночи сплячих на підставці авта, стоячого на вулиці, хлопця та собаку. Коли полісмен брав хлопчину на поліційну стацію, хлопчина забрав зі собою пса. Поставлений перед суддю, хлопчина заявив, що він називається Френк Овініо, що йому 14 літ, що він жив до недавна в домі свого вуйка в Елизабет, Ню Джерзи, але втік від нього через часті побої. Поліція повідомила вуйка в Елизабеті, і сей признав, що се його кривняк, але заявив, що він не хоче бачити більше на свої очи ні хлопця ні собаки. Супроти сього суддя постановив віддати хлопця до притуловища для дітий. Почувши присуд хлопчина став просити суддю: „Посилайте мене, де лишень схочете. Але позвольте мені забрати зі собою свого пса. Він був одиноким моїм вірним товаришом, від коли я не дав хлопцям його втопити. Він був моїм щирим другом в цілій моїй подорожі після того, як я втік з дому вуйка та волочився до Ню Йорку, а з Ню Йорку до Питсбурга, відтак до Філядельфії і до Балтимор".

Суддя вволив волю хлопчини та віддав хлопця до дому св. Вінцентія де Пель, позваляючи йому забрати туди свого пса.

РАБУНОК ЧИ НЕСПРАВЕДЛИВЕ ОБЖАЛОВАННЄ.

Один нюйорський полісмен, стоячий недалеко стації підземної зелізниц на 149-ій вулиці побачив товпу білих мущин, женучу за Мурином. Він задержав Мурина, та спитав його, чого він утікає. На се Мурин відповів, що якийсь білий обжалував його в підземній зелізниці, що він хотів обрабувати його. Полісмен потягнув Мурина в стацію підземної зелізниці, щоби переконатися, о що йде справа.

Тут він побачив велику громаду людий, зібраних коло незнакомого чоловіка, лежачого під сходами. Від деяких людий з товпи полісмен довідався, що лежачий тепер на землі чоловік ждав собі якийсь час тому назад на лавочці на поїзд, подрімуючи при тім. Коло нього сидів Мурин. Нагло мущина пробудився то став кричати на Мурина, що він хоче його обрабувати. Мурин став утікати а білий за ним. Коло виходу зі стації білий дігнав Мурина та чепився з ним до бійки але Мурин вдарив його кулаком в щоку так, що сей покотився без памяти на землю. Мурин кинувся тікати, а громадка білих пігнала за ним. Тепер, коли полісмен привів Мурина в підземну зелізницю, розярені білі пробували відбити його з рук полісмена, так що сей мусів аж револьвером відгрожуватися напасникам.

Завізвана поліційна стація вислала поліційний віз щоби забрати Мурина до вязниці, а шпитальний віз забрав безпритомного білого до шпиталя. Тут він помер, на заломаннє черепа, не відзискавши притомности, наслідком чого поліція задержала Мурина без кавції. З документів та паперів, найдених при умершім, поліція переконалася, що він звався Владислав Конои, мав 54 роки та належав до ріжних польських патріотичних товариств.

ПОЖЕЖА В ГАЛИЧИНІ.

В Підгородищі повіт Бібрка, вночі невідома рука підложила огонь під будинки Миколи Кузьова. Се вже третий випадок підпалу в того господаря.

ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ КОНСТАНТИН УСТУПИВ З ПРЕСТОЛА ПІД НАПОРОМ ВІЙСКОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

НА ЙОГО МІСЦЕ СТАВ КОРОЛЕМ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИК ЮРІЙ.

АТЕНИ, столиця Греції, 27. вересня. — Грецький король Константин, піддаючись волі грецької армії і фльоти, уступив нині другий раз з престола.

На його місце став королем його син, дотеперішній престолонаслідник Юрій, котрий недавно оженився з дочкою румунського короля, княжною Елисаветою.

Перед уступленнем з престола Константин заявив був, що так довго останеться королем, поки хотіти-ме його нарід, але коли нагло вибухла революція грецької армії і фльоти, він уступив і віддав престол свому синови.

Революційна армія машируе на Атени і буде тут нині (в середу) вечером).

У короля явилось триста офіцирів, котрі домагались утворення военного кабінету, і заявили, що вони з тим кабінетом будуть боронити короля проти революціонерів. Одначе король не приняв сього предложення.

Демонстранти на улицях проголошували лідером Венізелоса і заявлялись за проголошенням грецької републики.

Революція зачалась на военному кораблі Лемнос, який тому 9 літ Греція купила від Злучених Держав, а який в Америці мав назву Айдаго.

Корабель Лемнос приплив до атенської пристані Піреус і змусив другі военні кораблі, щоби прилучились до революційного руху.

Залога корабля Лемнос вислала до грецького правительства два ультимати, в яких домагалась, щоб воно розпустило парлямент і уступило саме. В ультиматі було сказано, що революціонери самі іменують новий міністерський кабінет, який буде приязний до аліянтів.

АҐІТАЦІЯ ПРОТИ КОРОЛЯ ЮРІЯ

АТЕНИ, столиця Греції, 27. вересня. — Покищо король Юрій ще не обняв урядово королівського престола і тому ведеться ще аґітація проти нього.

Аґітація іде проти нього яко приятеля Німців, бо, як звісно, ізза того його аліянти не покликали були на престол в 1917 році, коли були вивезли Константина, але його молодшого брата Александра, котрий правив аж до повороту батька в грудні, 1920.

Теперішня аґітація стремить до того, щоби грецьким королем проголосити третього сина Константина, Христофера, котрий є жонатий з американською міліонеркою Лідс.

ВЕНІЗЕЛОС ВІДПОЧИВАЄ

ПАРИЖ, 27. вересня. — Бувший грецький премієр Елевтеріос Венізелос виїхав до Довіл, у Франції, на лічення і відпочивок.

Він заявив, що не спішиться до Атен, і не має гадки приймати якенебудь урядове становище в Греції, хотяй готовий стати рідному краєви до помочі у його тяжкій годині.

КЕМАЛ ПАША ГОТОВИЙ ДО ЗГОДИ З АЛІЯНТАМИ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 27. вересня. — Голова правительства турецьких националістів, Мустафа Кемал паша, відповів аліянтам, що він буде шанувати невтральність Дарданельського проливу, аж до часу вирішення сього питання мировою конференцією у справах Близького Сходу.

Притім він заявив, що Турки зайшли на невтральну область лише тому, що аліянти пустили грецькі війска через Дарданелі.

БОЛГАРІЯ НЕ БУДЕ МІШАТИСЬ ДО ВІЙНИ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 27. вересня. — Болгарське правительство заявляє, що не буде мішатись до війни на Близькому Сході.

ПАПА РИМСЬКИЙ ДО КЕМАЛА ПАШІ

РИМ, столиця Італії, 27. вересня. — Папа римський особисто звернувся до Мустафи Кемала паші, щоби не допустив до дальшого проливу крови на Близкому Сході.

ВБИВСТВО НАЧИНЕНОГО

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 30. серпня. — Каменець-подільська большевицька газета „Вісти" (ч. 27) повідомляє:

В Катеринославському повіті забито бандита Начиненого, що був колись у Махна.

За останній час з бандою в 30 душ, Начинений наводив жах на місцеве населеннє; перепиняв полеві роботи, тощо.

Гарно знайомий з місцевостю, Начинений довгий час ховався від переслідування. Дня 14. червня його нарешті було піймано й забито.

ЗАНЕПАД ЦУКРОВОГО ПРОМИСЛУ НА УКРАЇНІ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 30. серпня. — Харківська большевицька газета „Комуніст" (ч. 161) повідомляє:

В минулому році всі цукрові заводи України дали всього лиш 1 міліон пудів цукру.

Оскільки великий занепад цукрового промислу, видно з того, що в довоєнні часи Україна давала 105 міліонів пудів цукру річно.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В. Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

Спішіться зі збіркою і відсилкою жертв на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви!

Рідний край жде на нашу поміч, але боротьба не жде, вона кипить і заостроюється.

Дальше вона удержиться і розшириться, як поможуть старому краєви українські громади в Злучених Державах.

БУКОВИНА ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

Буковинська ґазета „Робітник" (ч. 33) в передовій статті, яка присвячена питанню про Східну Галичину, пише:

Вже від довшого часу оббігають світову пресу вістки про затії польського правління що до Східної Галичини. І з приводу близьких виборів до варшавського Сойму, почалася у політичних кругах Польщі гаряча дебата про можливість розписання виборів у Східній Галичині.

Польські імперіялісти всіх відтінків хотіли в той спосіб зазначити, що Східна Галичина це їх власність і становить лише провінцію Польської Держави.

Вони думали, що по військовій перемозі, по вимордуванню соток і тисяч українського населення, світ забуде про український народ і вони, засипавши край мазурськими кольоністами, зроблять з українського мужика бездомного й бездольного скитальця і посунуть свої границі аж до Збруча і Случі на славу і наживу польської магнатерії, шляхти-дідичів і біскупів.

Та показалося, що завзята боротьба галицьких Українців та їх правного Уряду за границею, їх терпіння, а головно незломна воля до незалежности сильнїщі від брутальности завойовників.

Англійський амбасадор у Варшаві звернув увагу польському правлінню, що Східна Галичина це міжнародня справа, що Польща дістала на основі рішення Найвищої Ради 1919 року і на основі угоди союзників у Спа 1920 року лише мандат на тимчасову військову окупацію, і тому заки та справа не буде цілковито рішена, не має права польське правительство розписувати ніяких виборів на території Східної Галичини.

Це є величезний успіх праці і кривавої боротьби українського народу Галичини, який, по 600 роках тяжкої неволі у кайданах польської шляхти, сьогодня видобувається до світла волі і незалежного розвитку.

По ореченню цеї справи Союзом Народів минулого року, це є другий доказ, що всі затії польських завойовників по тихо присвоїти собі сю українську землю не вдаються.

Розуміється, що ПЕРФІДНА політика польських гнобителів зміняє зараз лице і з кровожадного вовка хоче зробитися приємною овечкою. Зараз скликається „знатоків" Східно-Галицької справи, таких як Бобжинський, Ашкенazе, Найман та др., щоб випрацювати для Східної Галичини „автономію".

Поминувши те, що ці „знатоки" лише на цім розуміються, як гнобити український нарід, Галичина вже дуже довгі роки мала до діла і з багатьома польськими „гвалтономіями".

Тай яка безличність по невдячнім поділі на „воєвудства", по перехрещенню на „Малопольску", так, що вже із назви давнього славного Галича і сліду не мало бути, тепер вилазить проект автономії. Тай ще обіцюють, що навіть якогось „порядного русіна" зроблять міністром у Варшаві.

Само собою, що кожда польська автономія була-б автономією для східно-галицької польської меншости і то до часу, коли-б Українців можна було вже цілком спокійно зїсти.

Та все це дурниці. Це все лише вудка на слабодухів і зрадників, з якими воююча Польща вже не раз робила автономічні штучки на загибіль українського народу. Та ці всі штучки тепер вже абсолютно не вдадуться.

Польські політики удають „дурних" і ніби то не розуміють, що до них говориться. Автономію можна давати частині своєї держави, а СХІДНА ГАЛИЧИНА НЕ Є ЧАСТИНОЮ ПОЛЬЩІ і не може приймати від Польщі жадної автономії, бо сувереном Східної Галичини є тепер, після розвалу Австрії Антанта, зглядно Найвища Рада. По друге ясно кажеться, що Східна Галичина є міжнародним питанням, яке лише в міжнародній дорозі може бути вирішене.

В кінці, хто хоче говорити з українським народом Галичини, той мусить звертатися до правного заступництва того народу, яке вже три роки ревно бореться за його животні інтереси і за його долю. А український нарід Східної Галичини вповні свідомий себе і свого життевого права. Гноблений і визискуваний сотки літ, ошукуваний фальшивою Австрією, здесяткований і окровавлений у великій світовій пожежі, той нарід зірвався до рішучої боротьби на життя і смерть за найвище добро кождого народа, за найдорожчий жемчуг кождої нації — за незалежність.

І в тій боротьбі не сміє завагатися ані хвильку, не сміє уступити ані на крок.

Бо-ж неосягнення ПОВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ, це й є неосягнення нічого. І український народ не завагається ані на хвильку.

З ПОЛЬСЬКОГО ПЕКЛА!

(Від власного кореспондента).

„ДІЛО".

Дня 1. вересня почав знов виходити у Львові український щоденний часопис „Діло".

„Діло" має в життю й розвитку українського народу Галичини свою історію, а рівночасно річники „Діла" є цінним жерелом до історії життя й розвитку українського народу Галичини.

Заложене в 1880 р. провідниками табору народовців, „Діло" росло й розвивалося разом з українським національним життєм в Галичині.

Під партійно-політичним оглядом переходило „Діло" ту еволюцію, яку переходили його основателі. Було орґаном народовців, потім орґаном української національно-демократичної партії, тепер є орґаном української народньої трудової партії.

Сі партійні назви означають не окремі партії, тільки розвиток політичної думки тої самої партійної ґрупи.

Партія, якої орґаном було „Діло", була все партією більшости українського громадянства. Через те і партія і „Діло" грали велику ролю в розвитку українського національного життя в Галичині.

І певна річ, що власне се велике значінне національної традиції, яку представляло „Діло", було причиною, що польська окупаційна влада, заборонивши „Діло" після заняття Львова польською армією, **чотири роки не позволяла на його виданне.**

Останнє число „Діла", яке побачило світ, мало дату 29. падолиста 1918. Того-ж дня, коли в редакції йшла праця над слідуючим числом, польська військова влада заборонила дальше видаванне „Діла", арештували співробітників, яких могла дістати в свої руки, замкнули редакцію і сконфіскувала друкарню.

Аж тепер, після чотирох літ, польська окупаційна влада знов позволила видавати „Діло".

За той час Видавнича Спілка „Діло" видавала щоденні часописи: „Громадську Думку", „Українську Думку", „Громадську Думку" і „Громадський Вістник", які заступали той сам політичний напрям, що „Діло". Кождий з тих часописів мав дуже короткий вік, бо польська окупаційна влада швидко забороняла його. Останній з них, „Громадський Вістник", дістав був уже також два остережения, що як не змінить свого політичного напряму і не перестане поборювати польської окупаційної влади, то буде закритий. Про друге остереженнє, яке львівська дирекція поліції назвала **„другим і останнім"**, я писав Вам недавно.

Який буде вік „Діла", — се під польським окупаційним режімом годі передвидіти. Польська заборона може впасти на нього кождої хвилі.

В 1918 р. „Діло" виходило 39-ий рік. Тепер зазначено, що воно виходить 40-ий рік. Думаю, що се неправильно. „Діло" не виходило не з внутрішніх, тільки з посторонніх причин, через заборону польської окупаційної влади. Думаю, що було би правильнійше, коли-б зазначено, що „Діло" виходить 43-ій рік. Се ліпше відповідало би традиції, якої **для нас** не повинні переривати ворожі заборони.

Проти виборів до польського сойму.

Хоч польське правительство добре знає, що вона не має права переводити виборів до польського сойму в українській Галичині, (воно само призпало се в ноті до держав антанти, де просить о вирішенне галицької справи), — одначе все таки робить воно в Галичині приготування до виборів.

Воно потворило вже окружні виборчі комісії, до яких старається втягнути також Українців, щоби могти потім говорити, що український нарід бере участь у виборах.

Ось так голова окружної виборчої комісії в Стрию повідомив українських адвокатів д-ра Антона Гарасимова, д-ра Єроніма Калитовського, д-ра Ілярія Бачинського і д-ра Володимира Калуського, що їх „вибрано" до окружної виборчої комісії, а саме двох перших як членів, а двох других як заступників. Ті „вибори" мали відбутися на сесії війтів.

Одначе вони заявили, що „вибору" до комісії не приймають, бо українська Галичина не належить до Польщі і український нарід на основі ухвали своїх політичних організацій не буде брати участи в виборах до польського сойму.

Так скаже Полякам кождий Українець!

Процес проти Федака і товаришів відложений.

Дня 6. вересня мав розпочатися перед судом присяжних у Львові процес проти Стефана Федака і тов., обвинених за замах на начальника польської держави Пілсудського і львівського воєводу Грабовського, за державну зраду і всякі інші „злочини проти польської держави".

Одначе в останніх днях суд рішив процес відложити, нібито з тої причини, що суддя, який вів справу і мав бути предсідателем судового трибуналу, радник Маєр, захорував, а інший суддя не міг би так швидко перестудіювати процесовий матеріял.

Ся причина відложення процесу є очевидно звичайний викрут.

Відложено процес з іншої причини. Саме тепер відбуваються у Львові т. зв. „східні торги", на які зїхалося богато чужинців. Отже польська окупаційна влада не хоче, щоб чужинці заінтересувались процесом проти Федака і тов. і його причинами.

Тим більше, що процес має відбутися в дуже строгій обстанові. Цілий судовий будинок має бути окружений військом і т. д. Польські гнобителі очевидно бояться, щоб Українці силою не увільнили обвинених і тому роблять такі зарядження.

Такий процес мусів би звернути увагу чужинців. Вони почали би цікавитись ним, питати за причинами і вкінці довідались би, що Галичина зовсім не є польський край, як се стараються вмовити в них Пояки, — тільки що Поляки є гнобителями українського краю.

Щоби всего того уникнути, видумано недугу радника Маєра й відложено процес.

Федак і тов. вже рік мучаться в польській тюрмі. На весні вони перевели голодовий страйк, домагаючися переведення суду над ними. Тоді судова влада обіцяла перевести процес як найшвидше і тільки завдяки сій обіцянці обвинені перестали голодувати.

Тепер **польська судова влада** обіцянку **зломила.** Словом, на кождім кроці **польське віроломство!**

Тимчасом обвинені мусять далі мучитися в польській тюрмі, дожидаючи комедії польського суду.

Переслідування української школи.

З історії мучеництва української школи в польській неволі краєві часописи подають отсей факт:

В. 1919 р., коли польська армія заняла українську Галичину, польські ученики й учениці мужеської й жіночої учительської семинарії у Львові (обі сі школи до того часу були „утраквістичні", то значить, часть предметів учили в них польською, а часть українською мовою, очевидно, з великою перевагою польщина!) заявили, що не хотять ходити до школи з Українцями і силою викинуть їх зі школи.

Тоді Краєва Шкільна Рада утворила для українських учеників і учениць т. зв. коедукаційні семинаріяльні курси, себто українську учительську семинарію спільну для учеників і учениць.

Ся українська школа, до якої прилучено також українські народні школи, т. зв. школи вправ, які перед тим були при утраквістичних учительських семинаріях мужеській і жіночій, — почала дуже гарно розвиватися.

Очевидно, се не подобалося польській окупаційній владі і вона рішила знищити її таким способом, що не дає їй приміщення.

Особливо остро взялися польські гнобителі до сеї школи з початком сього шкільного року.

Українських дітий ходить до сеї школи так богато, що на першім році науки є аж три відділи. Тепер шкільна влада наказала два відділи розвязати, а оставила тільки один, який не сміє мати більше як 50 учеників.

Шкільна управа старалася, щоб дістати приміщеннє для школи в греко-католицькім духовнім семинарі. Духовна власть радо на се згодилася, але на перешкоді знов стали польські власти. По перше в духовнім семинари ще доси стоїть польське військо, а по друге польське правительство хоче його сконфіскувати на почту (про се я Вам уже писав).

Тепер про людське око польські власти ніби відступили пару саль в семинари на школу, але салі такі знищені, що на школу зовсім не надаються, а при тім на тім самім коритари господарює далі польське військо. Яка наука може бути для українських дітий в товаристві польських жовнірів, — не треба казати. Особливо, що ся школа є спільна для учеників і учениць. Чейже годі наражати українські учениці, щоби їх зневажали польські розбійники в військових мундурах!

Польська влада робить усе те свідомо в тій цілі, щоби знищити українську школу!

Проти польських наїздників.

Недавно в статті „З двох днів" подав я Вам цілий ряд фактів боротьби проти польських наїздників, занотований українською пресою на основі відомостий польської преси тільки за два дні.

„Діло" з 2. і 3. вересня знов подає такі факти.

В Стрийськім повіті вбито війтів у Дулібах і Підгірцях за те, що брали участь у виборах окружної виборчої комісії.

Недалеко Устрик під Хировом знищено зелізничі шини, наслідком чого була зелізнича катастрофа.

В Долині згоріли три стодоли місцевих Поляків.

В Коломиї 28. серпня в ночи якийсь узброєний відділ напав на польську військову сторожу на мості на Пруті і розпочав стрілянину. Сторожа зі страху втікла до міста. Коли з міста прийшов більший відділ війська, там уже нікого не було.

З усіх тих відомостий бачимо, що під польськими наїздниками починає горіти українська земля.

І так треба! Треба, щоби вони не почували себе ні на хвильку безпечними, щоб ніхто з них не знав ні дня ні години, коли може втратити життє! В такім огні вони довго не видержать і мусять забратися з нашої землі!

Нові арештування.

З відомостий краєвої преси видно, що по цілій Галичині розпочинаються знов масові арештування Українців у Львові, Тернополі, Коломиї і в инших місцевостях польські посіпаки арештують визначнійших Українців, особливо політичних провідників і студентську молодь.

Польське пекло на нашій землі стає щораз страшнійше...

Гайдельберг, 7. вересня, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ПЕРШІ МАНЕВРИ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ АРМІЇ

На днях розпочалися перші маневри чехословацької армії в присутности представників держав цілої Европи. На маневрах буде присутний і президент Масарик.

ГРОМАДЯНИ ДЖЕРЗИ СИТІ, ПОЗІР!

Повідомляється всіх громадян в Джерзи Ситі, що тикети на перший концерт Укр. Нац. Хору на день 5-го жотня можна набути в адміністрації „Свободи". Продажа тикетів в адмін. „Свободи" потриває ще два дні.

Адм. „Свободи".

ТОВАРИСТВУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ!

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Велике горе постигло нашу рідну землю.

Зробилася вона новим боєвищем старої, віковічної боротьби між Азією і Европою. Які війска не гуляли по наших полях і лугах, чиї злочинні руки не підпалювали наших стріх, не вішали мирних і Богу духа винних людий, хто не знущався над нашим жіноцтвом і над безборонною дітворою!

Молодіж наша, цвіт українського народу, йдучи слідами своїх хоробрих предків, перемінила перо на меч, досвідки й вечірниці на труди й невигоди военного життя, любі розмови на гук гармат і луск шрапнелів.

Січові Стрільці, хоробрі галицькі полки, завзяті наддніпрянські повстанці відновили традицію українського лицарства, встали з мертвих тіни забутих предків. Ніхто нині не сміє сказати, що ми народ, який не знає, хто він і звідки взявся чого він хоче і куди він іде.

Молодіж наша промовила слово за батьків і дідів своїх, і запечатала те слово кровю і кістками своїми.

Вона боролася за волю рідної країни і за ідею власної своєї хати, самостійної української держави.

Отсе тая червона калина,
Що во вік не зівяне,
Пригадає її Україна,
Як із мертвих повстане.

Де не лилася наша кров молодецька, на яких шляхах не розкинені наші білі кістки, в яких лісах та яругах не сторчать хрести на могилах невідомих героїв!

Спитаєте: за що? Скажете: за те, щоб ми нині опинилися знову роздерті на кілька шматків під підошвою кількох переможців!

Неправда! Ті великі жертви приніс український народ за обновлення своєї державної ідеї, за розбудження свідомости народної, за розуміння цілости і єдности свого орґанізму, за те, щоби він з великого стада зробився великою нацією, яка має рівні права з другими націями світа.

Ніяка жертва не іде на марне, не пропадає безслідно ні одна краплина крови, ні одна перлина сліз.

Жниво з коштовного посіву нашого чекає, коли не нас, так дітий наших, горяне, але і богате жниво.

Земля кістьми заорана, а кровію сполокана, стане урожайною землею; не даром же гноїли її хоробрі молодці наші своїм білим тілом, не даром жінки і дівчата поливали її слезами своїми. Прийде, прийде час богатого жнива. Виросте така буйна пшениця, що в ній потонуть і стовпи накордонні і могили зі спорохнілими хрестами і ті стінки криваві, під котрими конали мученики наші.

Прийде пора обжинків народних.

В це нам треба вірити, як у слова евангелія святого.

А що віра без діл мертва єсть, треба тую віру скріпляти вчинками благими.

За мало величати молодіж нашу, мертвим треба хвалу віддати, а про живих подбати треба.

Чи мало їх остало і в ранах і в кайданах.

Чи мало їх неспосібних до дальшої праці, бо війна висогала з них усі сили. Чи мало їх карається за дротами всіляких таборів, чи мало тиняється по широкому світі, бо ворота до рідного краю зачинилися перед ними.

Чи мало таких, що хочуть знову меч перемінити на перо, військовий реґулямін на книжку наукову, бо знають, що народови без інтеліґенції, як плечам без голови.

Але книжки нема, а дорогу до школи ворог замкнув решіткою густою, переволокою кільчастою. Їм треба на чужині шукати знання, без якого не може бути й мови про відбудову рідної країни.

Про всіх треба подбати. Вони заслужили собі на те. Не вони перед народом, а народ перед ними в довгу.

А народ наш не тільки там, де люди людий з голоду їдять, де ще й нині діються злочини гірші від найгіршого военного страхіття, він не тільки там, де йде боротьба за право до самостійного істнування, він і там, де люде мирно живуть, хіснуючись усіми благодатями культури, український народ єсть і за океаном і на Зеленому Клині, скрізь де гомонить наше рідне слово, де бється українське серце, яке не налилося ще отрутою чужою, не позбулося любови до всього що своє, не стало зимним і байдужим до горя і нужди свого рідного брата.

Маю на гадці Українців в Америці. Там таких серць виявилося богато, і це одна з найбільших потіх в нашім великім горю.

Американські Українці виявили стільки почуття патріотизму і філянтропії, стільки привязання до рідної землі і стільки розуміння нашої спільної, народної справи, що завдяки їм уратовано не одно життя, вдержано не одну позицію, яку без їхньої помочі прийшлось би було хоч не хоч здати на нашу превелику втрату.

Цього Україна братам своїм по другім боці океану ніколи не забуде. Як що ми матимем свою власну хату, то мармурові таблиці з літописю нашої боротьби за волю покриються численними іменами тих Українців з другої півкулі світа, що почували себе за одно з нами, що крізь океан простягли до нас свою жертволюбиву руку.

Молодіж наша не забуде помочі, якої вона зазнала від американських земляків, а в першу чергу від української молодіжи в Америці. Маю на гадці допомогову акцію Товариства Української Молодіжи в Ню Йорку для братів студентів-вигнанців в Европі.

Тую акцію треба вважати одною з найщасливійших ідей, що виринули протягом останніх літ.

Бо чи може бути щось кращого, коли товариш піклується долею товаришів своїх, коли український студент в Америці турбується судьбою українського студента в старім краю.

Таким чином витворюється почуття товариського обовязку, обновляється забуте товариство зброї, навязуються нитки обєднання грядучого покоління на будуче.

Як любо для душі молодого Українця в старім краю, котрий кілька літ свого життя, найкращих молодечих літ, жертвував для боротьби за волю України, почути, що тая жертва знайшла зрозуміння і оцінку гідну в душі його товариша-брата в Ню Йорку, або в Філядельфії.. Поміч, яку він від його дістане, це не ласка, а довг вдяки, а товариська відплата.

Робив ти, що міг, а отсе я хочу зробити, що можу. Всі ми діти одної матери, борці за одну ідею.

Допомогову акцію „Товариства Укр. Молоді в Ню Йорку" вважаю найкращим способом обєднання нашого студентства, кращим від усяких зїздів, бо це акція не слова, а реального діла, — це, так сказати, наш бездротний телеграф, що вяже молодіж українську по обох боках океану.

Честь і дяка „Товариству Української Молодіжи", що взялась за це діло, честь і дяка тим американським Українцям, що зрозуміли щасливу думку тогож Товариства — і сподіймося, що в найблищій будучности не буде справжнього українського патріота в Америці, котрий не послукавби зазиву Молодіжи в Ню Йорку і відтягнувся від народнього довгу.

Яка молодіж, така й будучність наша. Молодіж національно свідома, обєднана спільною ідеєю державної самостійности, як національної конечности, молодіж освічена і не виснажена до краю боротьбою за шматок хліба і за право до науки й до праці, а врешті молодіж, в якій не буде горечи розчарования і почуття кривди до свого власного суспільства, лиш така молодіж возьме в будучности на себе нашу народню справу і проведе її щасливо до бажаної мети.

Поможіть її!

Богдан Лепкий.

НЕ ЖДІМ! БО БОРОТЬБА В ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ НЕ ЖДЕ! ВСІ УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ В АМЕРИЦІ НЕХАЙ СЕЙЧАС ЗБЕРУТЬСЯ НА РАДУ І ПРИЄДНАЮТЬСЯ ДО СЕЇ БОРОТЬБИ СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

БАЛКАНІЗАЦІЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

„Курер Львовскі" з дня 3. с. м. в статті під наголовком „Террор" пише: „Землями східної Малопольскі йде широка филя терору, зазначена в кождім його прояві як злочин проти чужої власности й держави. З кождим днем множаться випадки нападів, замахів і підпалів. Терор звертається виключно проти польского населення, поліції а навіть проти військових частин. Слідство за терористами, зорганізованими в боївки йде незвичайно пиняво. Складаються на се: місцеві умовини, недостача потрібної скількости поліціянтів і нерішуче поступовання адміністраційних органів. Здається, досі не викрито ні одного злочинця. Сим роззухвалені банди доконують злочинних замахів навіть в день. Нище жмут фактів, про які нам вчера донесено: В повіті КАМІНКА СТРУМИЛОВА від тижня палять українські боївки свіжо зібране з поля збіже й господарські забудовання вийтів, які не солідаризуються з переконаннями „ідейних" злочинців. І так: В селі ТАДАНЄ спалено при допомозі бензини ціле обійстє тамошнього війта. Згоріли всі стирти збіжа і 12 жтук худоби. На двірських обшарах і фільварках в СІЛЬЦИ і НЕСЛУХОВІ спалено кілька тисяч кубічних метрів збіжа й льокомобілю. В МАЗЯРНИ підпалено лісничівку. Біль і переляк переймає тамошне населення на вид пожертих полумінню цілорічних зусиль і засобів для удержання себе і худоби до слідуючого року. Шкоди виносять десятки міліонів польских марок. Одною з близьких хоча не безпосередніх цілей підпалів є виголодження міст, зменшення експортової сили а через те також майна держави (рожуміється — польскої — примітка). Супроти такого стану річей і слабости поліції, тамошне населення домагається (?) закватирування військових частин для охорони майна і життя. Булаб се одинока раціональна розвязка дилеми. Теророви безборонного населення треба протиставити повагу військової сили, а в крайности насильно здавити терор. „Діло" повідомляє про инші замахи. Дня 28. серпня в ночи попав узброєний відділ на (польські) військові постерунки на мості в Коломиї і почав остріливати вартівню і місто. Заки заалярмовані польські відділи рушили з місця, боївка зникла. Слідство без наслідку. Сеї самої ночи в радехівськім повіті спалено забудовання війта в Нестаничах. В сусіднім лопатинськім пов. в Станиславчику згорів до тла тамошній війт. У всіх злочинних випадках виступів стверджено понад всякий сумнів діяльність українських боївок. Подібний в стилю, хоча не в подробицях терор приміняє якась партія чи клюб з під того самого прапору, супроти студентів Українців, які студіюють в польських університетах. Наслідком проголошеного бойкоту польських академій, всіх таких українських студентів виеліміновано приказом сього комітету з українського товариського життя. Опісля загрожено їм смертю, видано заочні вироки, а тепер мордується їх в підступний, некрівавий спосіб. Ось доказ: „Діло" подає таку вістку: „Смерть бойкотованого. Дня 22. серпня помер в Тернополі Витолд Янкевич, студент польського університету у Львові, на якого наложено товариський бойкот. На похорони його не було ні одного українського громадянина, а навіть замовлений церковний хор не взяв участи в похороні. Замітним є тільки одно, що всі подібні йому люде один по другім сходять з сього світа".Sapienti Sat. Найвищий час щоби власти, почанаючи від повітових, почали поважно думати над усуненнєм лиха яке грозить державі.

„Час" з дня 3. вересня пише під наголовком „Спроби українського терору". Від ряду місяців ведуть емісарії уряду Петрушевича у Відни живу революційну агітацію на області східної Малопольскі. Вони зорганізували цілий апарат, який працює серед сільського населення при допомозі місцевих агітаторів. Для піднесення настрою ся організація виконала ряд актів саботажі в Перемишлі, Судовій Вишні, Угнові, Стрию, Коломиї, двократно в Яворові. В передвиборчім періоді замаховці бажаючи потягнути за собою загал спокійного руського населення рішили скріпити свою терористичну діяльність, виконуючи передовсім ряд актів саботажі, спрямованих в перший день проти поліції а опісля зробити щось подібного у Львові. Недавно прибув до Львова спеціяльний курієр Петрушевича з подрібними що до сього інструкціями. Та наслідком необережного поступовання, його діяльність звернула увагу поліційних властей. В звязку з тим, відбулося арештовання двох академіків, „переворотців" і переведено ряд ревізій у Львові, з окрема в управі українсько скавту т. е. „Пластуна". Зібраний при ревізії матеріял становить предмет слідства поліції. Піддано переслуханню ряд непевних осіб. Покищо не переведено арештовань. Поліційна акція змагає превенційними засобами контролювати діяльність тих протидержавних організацій, які від кількох-літ істнують на терені Малопольщі, а які малиби мабуть охоту спробувати кількох голосніщих маніфестацій, користаючи зі знесення вимкового стану і через те обмеженої компетенції адміністраційних властей.

В Долібах під Стрийом замордовано в скритий спосіб вистрілом в серце в ночі на 22 вересня нічного сторожа Дмитра Кущака. Слідство виявило, що Кущака замордовано помилково, бо убийці думали, що се тамошний війт, якого тайна українська організація присудила на смерть за се, що він підписав іменем громади відозву за приналежністю до Польщі. На місци злочину знайдено карточку з написом: „Смерть зрадникови". Убийця не злоблено. В ночі з 27. на 28. серпня замордовано з таких самих причин війта з Підгорець під Стриєм. І в сім випадку не зловлено убийців. Під Мостисками арештувала поліція Українця Франца Калимона в хвилі, коли він підкладав дві бомби під польський млин.

„Газета Цодзенна" з дня 4. вересня повідомляє, що дня 1. вересня українські злочинці підложили три бомби на тамошнім зелізничім мості. Бомби вибухли. Слідство ведеться однак не найдено злочинців. Є се вже третій з ряду український замах.

Ся сама газета повідомляє, що в св. Юрі у Львові відбулася знова поліційна ревізія яка дала дуже компромітуючі метрополію св. Юра вислід. Зі знайдених паперів виходить, що українська боївка числить около 1000 людей в цілім краю. Найдено оригінальний приказ до провінціональних боївок, щоби мордували війтів хрунів. Другий приказ містить інструкції щодо мордовання инших зрадників з поміж українського народу. Третій приказ постановляє, що кождий член боївки мусить мати при собі отрую (ціянкалі, щоби в разі приловлення поліцією боєвик сам отроївся. Четвертий приказ містить присягу, яку мусить зложити кождий член боївки. В сій присязі сказано, що член боївки не сміє зрадити тайни організації хоч би його туртуровано, бито й мордовано. „А колиб я зрадив — сказано в присязі — то хай мене, мою сімю і моє потомство проклянуть на віки тіни героїв що згинули в борьбі".

„Газета Поранна" з 4. с. м. пише, що в св. Юрі арештовано на підставі слідства двох українських академіків підозрілих о наложеннє до протидержавної організації. Крім того переведено ревізії в організації „Пластун", в тов. „Взаїмна поміч українських учителів", в тов. „Воля", в помешканню Романа Купчинського і Олександра Окпиша.

„Час" з дня 2. с. м. пише: В Грибовичах на лінії Львів-Жовква українська банда позривала телеграфічні і телефонічні дроти вартости около 3 міліони польских марок.

„Газета Поранна" з 2. вересня пише: Емісарій уряду Петрушевича, якого оноді арештовано на зелізничім двірци у Львові, є академіком і називається Кухта.

НОВА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Видавництво „Українське Слово" в Берліні вже встигло випустити біля 30 більших і меньших творів на ріжні теми.

Поруч клясиків і сучасної белєтристики видавництво задумало видати одностайну „Граматику української мови", беручи за основу приписи Української Академії Наук, та обширний твір „Ортографічний словник" на взір німецьких приписів про правопись без яких підручників не зможе обійтись ніяка українська школа, ніяке українське товариство, та взагалі всякий, що або самий має до діла або цікавиться українськими друкованими справами.

РОСІЙСЬКІ ЗБІГЦІ ВЕРТАЮТЬСЯ З БОЛГАРІЇ В РОСІЮ.

ВАРНА, Болгарія, 11. вересня. — Російські збігці, яких у свій час тут богато скупчилось, тепер відїздять в совітську Росію. Богато виїхало до Одеси та Новоросійська приватними пароплавами, платячи за переїзд до тисячі левів. Сюди прибувають нові групи збігців, які теж відїздять до Росії.

ГАЛИЦЬКІ ВІЙСКОВІ ЧАСТИНИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Праскі газети доносять: В звязку із заключенням договору Р. С. Ф. С. Р. і Чехословаччини інтерновані по таборах Наддніпрянці будуть розпущені. Галицькі інтерновані частини останут в Чехословаччині аж до вирішення східно-галицького питання. Сі частини будуть виділені інтернованй в окремі галицькі бриґаді.

НЕ ПРАЦЮЮТЬ, МІТИНГУЮТЬ.

ПРАГА, столиця Чехословаччи, 5. вересня. — Большевики пятий рік у керми і пятий рік безупинно мітингують.

Вся їх будівнича праця зводиться до безконечних мітингів та численних конференцій.

Наслідки роботи теж відомі: голоднеча, занепад промислу, руїна будівель, пошести і смертність.

В Каменці на Поділі скликано навіть дитячу конференцію.

Цій конференції присвячено тий" (ч. 30).

У статті „Великий Шум" читаємо такі враження з цеї конференції:

„Шумить, дзвенить стоголоса дітвора, а над нею лунають схвильовані казки.

Українці, Євреї, Татари...

Дітвора не розуміє, що каже промовець Татарин. Татари не розуміють що кажуть Поляки, але напруженим зороз хватає в жадливі очі рухи промовців".

Коротше кажучи, не конференція, а якась інтернаціональна пантомиміа для дітей.

„А коли — пишуть „Вісти" далі — дітвору розпускають по секціям для проведення самої конференції, від врочистих привітань до буденної творчої роботи, а шумом іде вона в призначене місце, ділячися враженнями.

Дітям подобалось, що говорили Євреї, Поляки, Українці, Татари."

А малий делегат, Юрко переконує двох товаришок, що хоч він і не розуміє татарської мови, і не знає, яке то слово, але ніби чув, як він сказав: „Дорогі діти".

Большевики бавляться в конференції.

Се їх ціла творчість і суть сеї творчости.

СТАРИННИЙ ЛЬВІВ.

(Докінчення).

II.

Молодому городові не щастилося від перших років по заложенню: біда йшла від Татар. Татарський хан довідався про це, що король Данило ставить у своїй землі сильні замки; зараз приказав їх зруйнувати, инакше загрозив війною. І 1259. р. мусів князь Лев розкинути львівські укріплення.

Як минулася трівога, Львів відбудувався знова. Серед такої небезпеки від Татар перейшла решта життя короля Данила; він умер 1264 р., ишаючи Галичину князеві Льву. Але Татари й далі не лишили города. Зимою 1286. р. хан Телебуга стояв дві неділі під Львовом; на місто не нападали, але й нікому не давали вийти з города за хлібом; хто вийшов, того убивали або брали в неволю, инших пускали обдерши до гола і ті гинули від морозу, бо зима була дуже люта. Так знищили цілу околицю; тоді погибло майже 13.000 людей. Такі татарські напади були й пізнійше, через ціле панування Льва. Князь Лев умер 1301. р.; це був володар мудрий, хоробрий і кріпкий до війни; немалу військову показав у численних війнах. Гарнійше жилося в Галичині за його сина Юрія Львовича; за він підніс свою батьківщину до давньої слави і звався королем як його дід Данило. За його управи тішилася українська земля спокоєм і славила багацтвом, як ніколи потім; тоді і Львів піднісся з упадку, до якого привели його Татари. Але Юрій княжив недовго, помер по сімох роках 1308. р., його син, Лев II., також пішов за батьком 1323. р. На нім скінчився славний рід Данила.

Галицькі бояре вибрали тепер володарем Галичини мазовецького князя Болеслава. Вступаючи на галицьке князівство він приняв імя Юрія і перейшов на руську віру; але зробив це нещиро, бо не думав іти слідом давних українських князів, що щиро дбали про добро народа — противно, його панування принесло Українцям багато шкоди. Спроваджував до міст чужих купців і давав їм окремі права, що приносили чужинцям великі користи; до Львова прийшло тоді дуже багато Німців. З Українцями поводився князь несправедливо, нехтував давні права і звичаї, накладав великі податки, карав людей вязницею. Довго терпів цe український нарід, але як насильства перейшли вже міру, бояре зробили заговір і 1340. р. отроїли князя. Рівночасно по містах були великі заворушення: міщане убивали ненависних чужинців, приклонників Юрія-Болеслава і грабували їх майно; у Львові поробив тоді нарід великі шкоди купцям-чужинцям так, що вони зі страху покидали свої доми і замкнулися на горі в замку.

Смерть князя привела на український землю велику війну. Польський король Казимир найшов на Галичину із своїм військом; він уже давно мав охоту запанувати над цею багатою країною.

Львів здобув він без великої трудности, бо замок передали йому католики, що там скоронилися перед Українцями. Казимир вивів їх із міста разом з їх родинами і повіз із собою в Польщу, а замок пустив з огнем. У Львові зібрав велику добичу в золоті, сріблі і дорогих каміннях: між иншим захопив скарб українських князів: тут були дві дорогоцінні корони, княжий золотий плащ, крісло прибране золотом і дорогим камінням, скілька великих золотих хрестів, з них один з куснем хрестного дерева, і инші дорогоцінности; все те взів із собою Казимир до Кракова.

Але над Галичиною не вдалося так скоро запанувати польському королеві. Якийсь час правили Галичиною самі бояре. На чолі їх стояв боярин Дедько, що визначався вже за останніх князів; він обезпечив галицьку землю перед Казимиром і почав заводити лад у Галичині. Передовсім звернув увагу на Львів, що найбільше потерпів у війні. Заграничних купців, що налякалися заворушень і обминали Львів, успокоїв листами. „Хто хоче їхати в руську землю, — писав, — може як за давніх днів безпечно приходити до Львова, нікого не боячися; колиж би хто хотів прибути на життя, дістане горожанство для себе і своїх дітей, на рік свободу від повинностей, як і давнійше бувало, і всі инші права... А шкоду, пороблені Львовянами по смерти українського князя, обовязуємося заплатити..." Це письмо Дедька мало велике значіння для Львова; заграничні купці успокоені почали знов заїзджати до міста, торговля відновилася і стан зростати добробут між міщанством. Щоби ліпше забезпечити Галичину перед Польщею, бояре віддали панування в галицькій землі князеві Дмитру-Любартові; це був литовський князь, але зжився з Україною і прихильно відносився до українських змагань. З того часу заховалася у Львові одна памятка: це дзвін в церкві св. Юра. Він має напись: „Въ лѣто 6849 сольянь бисть колоколъ сій святому Юрью при князи Димитрії игуменомъ Евъфимьемъ. А дилъ Скора Яковъ". Рік 6849 від сотворення світа це 1341 по Христі.

Але спокій не трівав довго. Почалася нова війна; під Львовом бились скілька разів литовсько-українські війска з польськими. Львів брав малу участь у боротьбі; він чим раз більше прихилявся на сторону Польщі, бо брали в нім перевагу міщане-чужинці, що приходили з Польщі і Німеччини. Дарма зазивав князь Любарт Львовян, щоби перейшли на його бік; вони воліли польського короля. Від 1349. р. Львів і більша частина Галичини була вже постійно в руках Польщі.

III.

Під польським пануванням настали у Львові великі зміни. Львів за княжих часів лежав, як знаємо, на нинішнім Підзамчу півкругом довкола гори, на котрій стояв княжий двір. Тепер король Казимир переніс Львів на инше місце, на полудень від замкової гори, над Полтву, тут, де сьогодні лежить середмістя. Тоді це місце було пусте і незамешкане; треба було що йно корчувати дерева, осушувати багна, ставити доми. На середині визначено чотирокутну площу на ринок; тут мав стояти громадський дім, ратуш, і при нім мали відбуватися торги; з ринку розходились на всі сторони вулиці і при вулицях ставили міщане свої доми. На чистім полі було небезпечно мешкати в тих часах і треба було добре укріпити новий Львів; обкопано його ровами, напхано вали і поставлено мури з цегли; сліди тих укріплень лишилися до нині там, де йдуть Вали губернаторські, Вали гетьманські і Підвалля. Новий Львів був невеликий і до нього перенеслася тільки частина міщанства. Більшість лишилася в давніх домах на давньому місці, на Підзамчу; зруйнований замок перебудовано на ново і в нім мав урядувати королівський староста. Старе місто не змінило дуже свого вигляду; так само як давнійше відбувалися тут торги, так само приходили купці з ріжних сторін; так само стояли старі церкви, більшість міщан були Українці і город мав український характер. Здавалося, що хоч повстало нове місто, то старий город буде процвитати як давнійше. Але сталося инакше.

До нового Львова перенеслися передовсім міщане чужого походження, Німці та Поляки; задля них і ставлено це місто: в боротьбі з Русю і Литвою ці чужі міщане були вірні Польщі і тепер хотів король нагородити їх за прислуги і забезпечити їм життя, щоби і далі були його підпорою на українській землі. В давнім городі було їх мало знати серед українського міщанства; тут в новім місті вони відразу стали більшістю, для Українців лишилося побіч них дуже мало місця. Для тих міщан католиків завів король инший лад і инше праву: вони дістали повну самоуправу: мали правитися своїм власним законом, самі вибирали собі міську раду, самі становили суд, порядкували всім майном міста, держали своє війско; ніякий урядник, навіть королівський староста не міг мішатися до їх діла. Це було для міщан велике добро: коли в старім городі староста нераз надуживав своєї власти, накладав несправедливі податки, правив, недбало — тут міщане вели все так, як було їм корисно. Щоби забезпечити добробут міста, дав король ще инші привілеї; в новім місті мали відбуватися великі ярмарки, а кождий купець, що переїздив через Галичину, мусів зайхати з товаром на кілька днів до Львова; львівські міщане вели життя вигідне і достатнє. А тим часом старий княжий Львів підупадав; не лишився без опіки, марнів і убожів з року на рік чим раз більше.

В новім місті, як сказано, перше місце заняли католики, Німці і Поляки; вони забрали майже всі вулиці, а для инших народів лишилося тільки по одній вулиці: Вірмени мешкали на Вірменській улиці, Жиди дістали нинішну ул. Бляхарську, а Русини мусіли поміститися на вулиці, що від тих часів називається руська. Це одна з найменших вулиць і з початку осіли на ній всього 13 родин, а й пізнійше ніколи не було поміж мурами більше як 30—40 українських домів. Тут поставили собі українські міщане церкву, на тім місці, де стоїть нинішня Волоська церков.

IV.

Українське міщанство мало й у новім Львові значну силу. Богато користи мали міщане з ремесла, а між Українцями були всякі ремісники: столярі, боднарі, колодії, токарі, шапкарі, гребінники, шевці, кравці, пекарі, різники, пивоварі, мельники, олійники, воскобійники.

Але найбільше робили маєтки на торговлі. Торгували волами, кіньми, скірою, медом; инші спроваджували зі сходу пахуче коріння, шафран, перець; инші винаймали по селах стави і продавали в місті рибу. За своїми справами їздили міщане по цілій Галичині, часто й за границю, найбільше в Волощину і Туреччину. Українська торговля була тоді дуже велика; бували роки, коли продавали на ярмарках по кількох тисяч волів нараз! В ринку у Львові коло 1520. р. було 10 українських крамниць, і це були першорядні „богаті крамниці", як тоді їх називали.

Зросло з часом також число українських домів: на руській вулиці було вже не 13 домів, як колись, але понад 30. Очевидно і це було дуже мало; більшість Українців мешкала поза мурами по передмістях: тут було більше як 250 українських домів. Українці тримались дуже солідарно і пильно дбали про це, щоби українські маєтки не переходили в чужі руки; як хто продавав дім, то продавав його своїм не чужим. Але все ще приплавала нова людність із сіл і з инших галицьких міст; з сіл тікали селяне, що не хотіли погодитися з панщиною; з міст приїздили багатші міщане, що хотіли тут вести ремесло або торговлю. Неодин тодішний міщанин мав побіч камениці в місті, ще на передмістю домик, сад, сіножать, часом і млин; тримали корови і коні, деколи більше число штук. Убиралися в багаті одяги, підбиті футром, зі срібними гузиками, пояси були також перетикані сріблом або золотом; жіноцтво носило золоті та срібні ковтки й бранзолети, а нашийники були з дорогих перел. Міщанські доми будувалися на один або два поверхи; одвірки були штучно різьблені з каміння; хатня обстанова була проста, але багата; між посудою не рідко стрічалося срібло, нпр. чарки і ложки були срібні. Маєток декотрих українських міщан доходив до 100.000 корон на нинішні гроші.

Іван Крипякевич.

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ.

Бібліотека „Українського Слова“, ч. 6; ціна 6 м.

В. Андрієвський. **З Минулого** (1917-ий рік на Полтавщині) 2 частини. І. частина — 157 ст. II. ч. — 209 малої 8-ки.

Кажуть, що степень культурности нації міряється кількістю у неї мемуарної літератури; коли сьому правда, то українська нація стоїть ще культурно дуже низько. Велика французька революція викликала масу спогадів, що послужили цінним матеріялом для істориків її, а наша Хмельниччина і Велика Руїна не лишила нам майже нічого, хоч Полякам дала багато мемуарів. Революція 1905 року, сей розцвіт українського національного життя на Великій Україні, теж не виявив досі в друкові ніяких споминів по собі. Може хоч ся друга наша Велика Руїна, яку ми тепер переживаємо, лишить по собі мемуарну літературу. Бувший автрійський міністр закорд. справ Чернін видрукував щоденник, в якому говориться і про Берестейський мир з Україною; якби й наші політичні діячі пішли слідами В. Андрієвського і так само, як він в своїй книжці росказали правдиво, без прикрас і без потайки все те, що вони переживали, бачили, то не мало прислужилися-б для історії сучасного моменту.

Спомини В. Андрієвського друкувалися в берлінському тижневику „Укр. Слово“ і їх доводилося читати маленькими порціями, а тому вони й здавалися малоцінними. Теперже, коли я взявся за сю книжку, то не відриваючись прочитав її вдруге з великим інтересом, навіть з захопленнем. Автор її відомий в українських колах, як гарячий патріот, навіть самостійник ще з своїх студентських часів, потім учитель комерційної школи в Полтаві, а 1917 р. за Центральної Ради, Губерніяльний Комісар освіти на Полтавщині. Він завжде брав діяльну участь в українському рухові, а в 17 році віддався йому всією душею. Отсю свою діяльність і росказав він талановито, образно і надзвичайно интересно в сій книжці. Жожна з автором не згоджуватися з його оцінкою діяльности Ц. Ради, але треба признати, що він критикує її, любовно, як приятель, а не як ворог її. Він нарікає, що вона з самого свого заснування не оголосила самостійности України, тоді тоді на його думку армія наша не збольшевичилася-б і оборонила Україну від московської навали. Але він забуває, що при тодішних обставинах і при тому складі Ц. Ради не могла оголосити суверенности України, а як би й оголосила, то не змогла-б її оборонити, бо армія все одно не змогла-б противитися тій стихії, що розбудили в народі большевики. Вони декретували самій армії миритися на фронті, відбирати самим зараз у панів землю і взагалі „грабувати у буржуїв награбоване ними“. Натурально, що втомлена і розбещена війною маса послухалася большевиків, а не Ц. Ради, яка говорила, що треба миритися, порозумівшись з союзниками, а землю народові буде передано згодом по закону, який виробить Ц. Рада. Соціяльний момент переважив національний, бо тоді це у нашого народу майже не було національної свідомости, а коли й формувалися на фронті українські частини, то тільки заходами інтеліґенції. Сам автор приводить слова свідомого селянина, який каже, що салдати тільки на фронті визнавали себе Українцями, а вертаючись до дому ставали вже большевиками, щоб виправдити те, що вони везли до дому награбоване майно. Ц. Рада дійсно наробила катастрофальних помилок, але вже повертувшись з Житомиру; тоді, опіраючись на німецьку силу, вона мала змогу орґанізувати дрібно-буржуазну селянську, демократичну державу, але вона, як висловився її голова, хотіла „показати світові зразок соціялістичного устрою“... І показала!... Але спомини В. Андрієвського кінчаються поворотом Ц. Ради з Житомира. Будем сподіватися, що талановитий автор не обмежиться сим, а доведе їх і до другої большевицької навали на Україну в 1919 році.

Е. Чикаленко.

СТАРИННА РИМСЬКА ПРИСТАНЬ

Лондонське археольоґічне товариство приступило до праці над відкопанням старинної римської пристані в Річборі на південному побережі Англії. Ця пристань, засипана пісками і залита намулом, лежить тепер 800 метрів віддалена від берегу моря. А була це колись найбільша римська пристань на побережах Британії. При відкопуванню найдено богато памяток римської культури і затоплені кораблі римської армії Каранізуса, який бунтувався проти Риму і оголосив незалежність Британії.

БОЛЬШЕВИКАМ ВІДМОВЛЕНО БУДИНКУ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. — Австрійський уряд відмовив домагання совєтського представника у Відні передачі совєтській місії будинку бувшого російського посольства.

Будинок, як і ранійше занятий представником Рос. Червоного Хреста, Шабельським, який допомагає російським збігцям, але ся допомога дуже незначна і далеко незадовольняюча.

СТАРИННИЙ РИМСЬКИЙ ЦВИНТАР.

В Еспанії в селі Родріґо відкопано старинний римський цвинтар з численними памятниками з року 150 перед Христом. На місце відкопаного цвинтаря вислано окрему археольоґічну комісію для дослідів памятників римської культури.

ОЛИВА З ОЛИВОК.

У світі добувають річно около 1.000 метричних тон оливи з оливкових дерев (якої вживають до їди, а також до миття волося). Найбільше її добувають в Еспанії, потім в Італії, а відтак в Греції. В инших краях добувають тільки невелику скількість оливкової оливи.

ЛЬВІВСЬКЕ СТАВРОПІГІЙСЬКЕ БРАТСТВО В XVI. ВІЦІ.

В своїй громадській роботі гуртувалося львівське міщанство в XVI. в. в братствах. Таких братств було у Львові скілька, але найстарше і найславнійше було братство при церкві Успення Богородиці на руській вулиці. Братство істнувало вже в 1469. р., але з початку не проявляло дуже широкої діяльности: братчики тільки опікувалися церквою, купували книги, свічки, образи, дбали про порядок. Пізнійше вигляд братства змінився: як місто замкнуло Українцям дорогу до міської ради, до суду, до ремісничих орґанізацій, братство стало якби просвітним і політичним товариством, в котрім орґанізувалося все свідоме міщанство. Членом міг бути кождий, хто схотів записатися — так само міщанин, як селянин і шляхтич; вступаючи до братства давав кождий „вступне“, то значить вписове, а що місяця платив якусь вкладку; члени зпоза Львова складали вкладку відразу за цілий рік. Братство давало своїм членам ріжні користи; як хто заслаб або задовжився, запомогали його грішми; як умер, усі братчики відводили тіло до гробу.

Що року на празник Успення Богородиці робило братство великий бенкет і на нього зїздилися гості з усіх сторін; хто не міг приїхати сам, присилав дарунки; волоський воєвода, що жив з братством в приязни, присилав що року гроші на хліб, мід і инші річи, потрібні до пиру.

Братство вибирало що року чотирох старших братів і ті скликували від часу до часу засідання братства; кождий член мав приходити на таке засідання, а як не явився, назначали на нього кару: мусів зложити якусь суму грошей або відбути арешт на церковній дзвіниці. Хто раз записався до братства, не міг уже з нього виступити, свої обовязки мусів сповняти точно і сумлінно. Братчикові не вільно було в ніякій справі з иншим братчиком іти до польського суду; такі справи мав судити братський суд; братство вчило своїх членів триматися солідарно, не виносити своїх спорів перед чужих, але поладжувати їх між собою.

Така орґанізація давала братству велику силу і з нею можна було багато зробити. В короткім часі купило собі братство за власні гроші дім на засідання, так само дім для пароха успенської церкви і побудовано шпиталь, де находили пристановище каліки і старі, убогі люде. Багато заходу було коло міської церкви Успення Богородиці; вона погоріла в пожарі міста 1527. р. і двадцять літ пізнійше була відбудована, але 1571. р. згоріла другий раз. Тоді братство оголосило складку по всій Україні і взялося ставити новий церковний будинок, більший і гарнійший від давних. По 1590. р. щасливо довело церкву до верхів; ця величава церква стоїть до нині і є правдивою прикрасою Львова. В будові помагали щедрими дарами волоські воєводи і від того церква називається також волоською.

Братство займалося не самими тільки церковними справами; міщане розуміли добре вагу просвітної роботи і не жалували видатків на просвітні цілі. Передовсім звернули позір на потребу друкарні. В тих часах не було в Галичині ні одної української друкарні; наші книжки друковано в Кракові, Празі і де инде за границею, але друковано їх не багато так, що українська книжка належала до великої рідкости. В 1573. р. приїхав до Львова друкар Іван Федоров; він якийсь час вів друкарню в Москві, але темні Москвини уважали друковання книг за чари і прогнали від себе Федорова. Львівські міщане підпомогли друкаря і він розпочав на ново друкувати книги. Пізнійше Федоров виїхав зі Львова, а братство зібрало гроші і купило його друкарню і від тоді вело її в своїм заряді. Братська друкарня в короткім часі вславилася на всю Україну. Що року розходилося з неї сотки книжок на всі сторони: найбільше це були церковні книги, але були й шкільні підручники, збірники пісень, наукові книги; книжки йшли до міст і до сіл між духовних і світських людей, між старих і молодих — всюди ширили просвіту і науку, піддержували національну свідомість.

Рівночасно з тим заходилося братство коло орґанізації школи. Українські школи були вже й перед тим у Львові, але в них вчили не багато, тільки читати й писати; дуже відчувалася потреба школи, в котрій можнаб дістати вище образовання, тим більше, що Поляки мали такі школи, але міщан-Українців не хотіли до них допустити. По довгих нарадах в 1586. р. отворило братство нову школу; почали звати її ґімназією. На початок записалося до неї 22 хлопців, потім кождого року зростало число учеників; між ними найбільше було синів міщан, скількох поповичів, але були й селянські діти. Багатші платили за науку; бідних приймали до школи даром, ще й давали їм хату; харч здобували собі хлопці самі, ходячи по тодішньому звичаю з ґорнятком до багатших домів. У школі мали учителі острий приказ не робити ніякої ріжниці між дітьми бідних і багатих: школярі займали місце відповідно до того, як котрий вчився.

Наука починалася рано молитвою. Ученики віддавали свої домові вправи і здавали перед учителем це, чого навчилися дома. Потім ішла наука читання; найменшим школярам показував учитель букви, старші читали і вчилися на память, найстарші переповідали прочитане, давали граматичні пояснення і вели розмову над ріжними науковими питаннями. Наука йшла почасти в народній мові, почасти в церковнословянській. Побіч того старші ученики присвячували багато часу грецькій мові. Учитель говорив по грецьки, а ученики перекладали це на українське; як уже навчилися більш, мали самі з собою говорити по грецьки, щоби ліпше вправитися в мові; пізнійше заведено в ґімназії і латинську мову. По обіді сходилися хлопці другий раз. Менших школярів вчив учитель писати букви і слова; старші списували собі це, що диктував їм учитель; це були ріжні цікаві місця з писань фільософів, поетів, істориків та з Святого Письма — все, що було потрібно знати образованому чоловікові в тих часах. Дома ученики виробляли вправи і повторяли це, чого навчилися в школі; один другому помагав у науці і пояснював труднійші річи. Вивчену лекцію видавали перед родичами або господарями.

В суботу рано повторяли в школі все те, чого вчилися цілий тиждень. У той день була також наука рахунків і ґеометрії; дещо вчилися з астрономії — про рух сонця, про календар; на кінець ішов церковний спів. По обіді в суботу була наука религії; тоді також, як хто заслужив протягом тижня, мусів „чашу шкільну пити“: учитель карав винуватого різкою, але не дуже остро, по батьківськи.

Першим учителем львівської ґімназії був Стефан Зизаній Тустановський, чоловік дуже образований, що писав багато книжок і вславився як гарячий оборонець прав нашого народа; грецької мови вчив Грек, епископ Арсеній. Під проводом тих учителів або „дідаскалів“, як їх тоді звали, йшла наука дуже гарно і в короткім часі знати було великі успіхи в образуванні молодіжи. Ученики ґімназії внедовзі зложили першу в нас грецьку граматику; у важнійші хвилі, напр. при приїзді знаменитих осіб до Львова, виступали з промовами і деклямаціями по грецьки і словянськи; ті праці студентів були друковані в друкарні братства. Ґімназія розвивалася чим раз гарнійше і вийшов з неї не один чоловік, що приніс честь свому народові.

У Львові розбудився тоді загальний інтерес до книжок і науки; навіть старші міщане кинулися читати книжки, роздумували над прочитаним, учили инших. Деякі бралися і до пера, писали книжки. Найславнійший між ними — Юрій Рогатинець, що написав дуже розумну книжку „Пересторога“; в ній звертав увагу української суспільности, яке велике значіння має народня просвіта; доказував, що давна українська держава упала тому, що в ній було мало шкіл і мало образованих людей; тому так легко змогли запанувати над нами Поляки.

* *

Діяльність львівського братства зустріла великі похвали на всій Україні; з великим вдоволенням повитали її також достойники православної церкви, патріярхи. Один із них Йоаким, антіохійський патріярх з Азії, приїхав 1586. р. сам до Львова і своєю радою підпирав всі заходи братства; так само царгородський патріярх Єремій затвердив статут братства і подав його за взір всім українським братствам; від патріярхів дістало львівське братство почесний титул Ставропігії, т. з. Оборони Христа — і цього титулу уживає до нинішного дня.

Іван Крипякевич.